

DET KONGELIGE
LANDBRUKSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 6

(2000-2001)

Om lov om endringer i lov 26. juni 1970 nr. 74 om forskningsavgift på visse landbruksprodukter

*Tilråding fra Landbruksdepartementet av 13. oktober 2000,
godkjent i statsråd samme dag.*

1 Innledning

1.1 Hovedinnhold i endringsforslaget

Forslaget til endring av lov 26. juni 1970 nr. 74 om forskningsavgift på visse landbruksprodukter vil gi grunnlag for en styrking og videreutvikling av den næringsrettede forskningen. Forslaget innebærer at lovens formål vil omfatte forskning rettet mot primærleddet, slik at avgiftsmidler kan anvendes til forskning i hele verdikjeden fra jord til bord. Antall medlemmer i styret for fondet, som avgiften går til, utvides fra fem til syv. Videre medfører lovendringsforslaget at avgiftsgrunnlaget utvides. Maksimalsatsen for avgiften tas ut av loven, og departementet gis myndighet direkte i loven til å fastsette avgiftens størrelse. Lovens tittel endres. Forslaget vil innebære at gjeldende forskrift av 7. juli 1989 om forskningsavgift må endres. Likeledes vil vedtektene for fondsstyret måtte endres. Det skal etableres en avtale mellom fondsstyret og Norges forskningsråd (NFR) for å sikre jevnlig kontakt om strategiarbeid, koordinering og behandling av søknader til fondet.

1.2 Bakgrunn for endringsforslaget

St. meld. nr. 19 (1999-2000) Om norsk landbruk og matproduksjon understreker nødvendigheten av å se hele verdikjeden fra jord og fjord til bord i sammenheng. En rekke faktorer knyttet til ulike ledd i verdikjeden har betydning for matkvaliteten. Dette innebærer at forskningen må rette seg mot å løse utfordringer i hele verdikjeden. Meldingen peker på at landbruksnæringen i dag bare i beskjeden grad bidrar til å finansiere forskning rettet mot næringens eget behov. Dette skyldes i første rekke en struktur med mange små og mellomstore enheter med begrenset egenkapital og lønnsomhet. Det vises til at det er behov for økt brukerfinansiering av forskning som er spesielt rettet mot jordbruket. Det er et ønske både i næringen selv og i forskningsmiljøene om langsiktige finansieringsordninger som sikrer uavhengig forskning på dette området. Økte forskningsbevilgninger over jordbruksavtalen anses ikke på samme måte å kunne ivareta kravet til langsiktighet og forutsigbarhet. På denne bakgrunn fremmes det i meldingen blant annet forslag om en utvidelse av formål og avgiftsgrunnlag i lov 26. juni 1970 nr. 74 om forskningsavgift på visse landbruksprodukter, med sikte på å legge forholdene til rette for økt primærproduksjonsmotivert forskning. Samtidig forutsettes det at en omlegging ikke skal få negative konsekvenser for den næringsmiddelforskning som i dag finansieres av eksisterende avgift. En omlegging forutsetter derfor en fordelingsordning som sikrer både næringsmiddelforskningen og forskning rettet mot primærjordbruket tilfredsstillende rammebetingelser. Det legges til grunn i meldingen at representanter fra næringene skal utgjøre et flertall i styringen av midlene. Departementet uttalte at det senere ville legge saken frem for Stortinget på egnet måte. Ved behandling av meldingen var det ikke merknader til disse vurderingene i Stortinget.

Eksempler på andre ordninger som skal sikre næringenes egenfinansiering av forskning, er forskningsavgiften i skogsektoren og innenfor fiskeri- og

havbruksnæringen, jfr. hhv. lov 9. november 1956 nr. 4 om avgift på skogsvirke til fremme av fellestiltak for skogbruket og lov 7. juli 2000 nr. 68 om avgift til forskning og utvikling i fiskeri- og havbruksnæringen.

2 Gjeldende ordning

Mål og bruksområde for midlene

Formålet med lov 26. juni 1970 nr. 74 om forskningsavgift på visse landbruksprodukter er ved avgift å sikre forskning vedrørende visse landbruksprodukter som nyttes til ervervsmessig fremstilling av nærings- og nytelsesmidler. Forskningen kan omfatte lagring, behandling og bearbeiding av råvarer, samt framstilling, emballering og konservering av foredlede varer, jfr. § 1.

I dag kanaliseres en stor del av midlene som innkreves gjennom forskningsavgiften til «Stiftelsen for landbrukets næringsmiddelforskning», Matforsk. Matforsk sender søknad til «Fondet for forskningsavgift på visse landbruksprodukter» om tilskudd. Tilskuddet omfatter grunnbevilgning, utviklings- og kompetansetiltak for næringsmiddelindustrien og et stipendiatprogram. Søknaden vurderes også av Norges forskningsråd (NFR). Utover midler til Matforsk, gis det midler til andre prosjekter. Eksempelvis fikk Fagsenteret for kjøtt, Stabburet AS og Planteforsk midler fra fondet i 1999. Dessuten ble det gitt støtte til utvikling av en strategisk allianse mellom Matforsk og Norges landbrukshøgskole.

Det ble i 1999 krevd inn i overkant av 41 mill kroner i forskningsavgift, som omfattet norskprodusert kjøtt, egg og fjørfe, norskproduserte vegetabiler og importerte varer. Av dette utgjorde ca. 20 mill kroner avgift på norskprodusert kjøtt, ca. 11 mill kroner avgift på norskproduserte egg, fjørfe og vegetabiler, og de resterende 10 mill kroner avgift på importerte varer. Bevilgningen fra fondet ble i 1999 fordelt slik at Matforsk gjennom grunnbevilgningen fikk 35,9 mill kroner, mens andre prosjekter fikk til sammen 4,2 mill kroner.

Organisering

«Fondet for forskningsavgift på visse landbruksprodukter» som forskningsavgiften går til, skal ha et styre på 5 personer, jfr. § 4. Etter lovens ordlyd er det Kongen som oppnevner styret og fastsetter regler for hvordan fondet skal styres. Denne myndighet er imidlertid delegert til Landbruksdepartementet, som i dag oppnevner medlemmene av fondsstyret og fastsetter nærmere regler for forvaltningen av fondet, jfr. Kgl. res. av 18. desember 1970. Styret oppnevnes etter forslag fra representantskapet i «Stiftelsen for landbrukets næringsmiddelforskning», Matforsk. Landbruksdepartementet har gitt regler for forvaltningen av fondet gjennom «Vedtekter for styret for Fondet for forskningsavgift på visse landbruksprodukter». Det fremgår blant annet av vedtektene at styret skal disponere midlene i samsvar med lovens formål og at det har en særlig plikt til å kanalisere midler til «Stiftelsen for landbrukets næringsmiddelforskning», Matforsk.

Det følger videre av vedtektene at fondsstyret kan engasjere sekretær og andre funksjonærer for å utføre oppgaver for styret. I dag er dette organisert slik at fondet har en sekretær til styrets faglige arbeid, mens økonomiske sekretariatsfunksjoner utføres av Matforsk.

Avgiftsgrunnlag, avgiftssats og innkrevingsmodell

Avgiftsplikten omfatter bruk av norskprodusert og importert kjøtt, flesk, egg, grønnsaker, poteter, frukt og bær til ervervsmessig bearbeiding eller framstilling av nærings- og nytelsesmidler, jfr. §2. Importert ferdigvare og halvfabrikata fremstilt av nevnte råvarer, er også avgiftspliktige. Lovens avgiftsplikt omfatter ikke melk og korn og produkter av disse råvarene. Det samme gjelder poteter som brukes til produksjon av potetmel og råsprit, samt frukt og bær som nyttes til fremstilling av alkoholholdige drikker. Departementet kan i tvilstilfeller avgjøre om en vare omfattes av loven. Videre åpnes det for at departementet kan gi bestemmelser om at visse forbrukere, varegrupper eller enkeltprodukter fritas for forskningsavgift, jfr § 5. Dette er gjort i forhold til en rekke importerte varer.

Forskningsavgiften fastsettes iht. § 2 annet ledd av Kongen for tre år om gangen. Denne myndigheten er i dag delegert til Landbruksdepartementet, jfr. Kgl. res. av 18. desember 1970. Innkjøpsverdien på råvaren er beregningsgrunnlag for avgiften, som fastsettes som en prosentsats. Avgiftssatsen skal ha et tak på 0,3% av grunnlaget. For praktisk innkreving kan prosentsatsen regnes om til en øreavgift. Når det gjelder importert ferdigvare og halvfabrikata, skal avgiften beregnes av varens totalverdi. Dette fordi det er vanskelig å basere avgiftsinnkrevningen på grunnlag av de(n) aktuelle råvare(n)e's innkjøpsverdi, siden råvareandelen i produktene varierer sterkt. I praksis innebærer dette at prosentsatsen på importert vare fastsettes noe lavere enn for norske varer (0,2 %). Det er råvarekjøperne og ved import, importørene, som plikter å svare forskningsavgift etter gjeldende regelverk, jfr. forskrift 7. juli 1989 om forskningsavgift, fastsatt av Landbruksdepartementet med hjemmel i § 5.

Forskningsavgiften skal som nevnt over gå til et fond, som i samsvar med forskrift 7. juli 1989 om forskningsavgift skal besørge innkreving av avgiften. I praksis er dette organisert slik at Tollvesenet innkrever avgiften på importerte varer. Fraktkontoret for slakt (nå lagt til Statens landbruksforvaltning) krever inn avgiften på slakt, og Omsetningsrådet (Sekretariatet for Omsetningsrådet er nå lagt til Statens landbruksforvaltning) på egg. Statens næringsmiddeltilsyn står for innkrevningen av avgiften på norskproduserte vegetabiler.

3 Høring

3.1 Innledning

Departementet utarbeidet et høringsnotat med forslag til endringer i lov 26. juni 1970 nr. 74 om forskningsavgift på visse landbruksprodukter. Høringsnotatet er lagt fram for næringenes organisasjoner, de største næringsmiddelbedriftene, arbeidstakerorganisasjoner i næringsmiddelindustrien, NFR, forskningsinstitusjoner innen landbruks- og næringsmiddelforskning og departementene med frist for uttalelse 21. august 2000. Proposisjonen er utarbeidet med bakgrunn i høringsnotatet og de høringsuttalelser departementet har mottatt.

3.2 Hovedinnhold i forslagene i høringsnotatet

Mål og bruksområde for midlene

I høringsnotatet understrekes det at den økte avgiftsinngangen skal styrke den næringsrettede forskningen, og skal omfatte forskning i primærproduksjonen. Det forutsettes at de ulike sektorer i matvarekjeden, som svarer forskningsavgift, skal komme rimelig ut med hensyn til fordeling av avgiftsmidlene. Samtidig må det være anledning til å gi tidsavgrenset prioritet til bestemte sektorer dersom særskilte forhold skulle tilsi dette.

Det forutsettes at omleggingen ikke skal få negative konsekvenser for det økonomiske grunnlag for den næringsmiddelforskningen som utføres av Matforsk. NFR må fortsatt inn med forskningsfaglige vurderinger knyttet til bruk av midler til næringsmiddelforskningen i samsvar med gjeldende praksis.

Avgiftsmidlene skal videre anvendes til å styrke både eksisterende forskningsprogrammer og forskning som ikke naturlig faller inn under disse. Nye satsinger skal utformes og organiseres i programmer, og enkeltprosjekter håndteres innenfor slike programmer. Fondsstyret skal samarbeide med NFR i slik programutvikling og prosjekthåndtering. I forvaltningen av fondsmidlene er det av betydning at det etableres en løpende dialog med andre deler av virkemiddelapparatet når det gjelder å definere nærmere innretting og bruksområde for midlene, slik at avgiftsmidlene på en god måte kan utfylle eksisterende forskning knyttet til primærproduksjon og foredling.

Organisering

Det slås i høringsnotatet fast at departementet i samsvar med gjeldende regelverk, fortsatt skal fastsette de formelle rammer for forvaltning av avgiftsmidlene, og at disse midlene skal gå inn i «Fondet for forskningsavgift på visse landbruksprodukter», jfr. § 4. Departementet skal oppnevne styret for fondet og fastsette vedtekter for styrets virksomhet. Det foreslås samtidig at denne myndighet tillegges departementet direkte i loven. Fondsstyret foreslås utvidet med 2 medlemmer for å skape bedre balanse mellom de ulike sektorer i matproduksjonskjeden. Representanter for næringene skal utgjøre et flertall i

styringen av midlene. De sentrale næringsorganisasjoner og arbeidstakersiden gis plass. Representantskapet i Matforsk vil ikke lenger få noen særrett til å foreslå medlemmer til fondsstyret, slik det har i dag, jfr. § 4.

Det foreslås videre i høringsnotatet at dagens samarbeid mellom fondsstyret og NFR formaliseres, for å sikre løpende kontakt om strategiarbeid, arbeidsdeling og samordning av forskningsvirksomheten mellom de to systemene. Det skal avholdes jevnlig kontaktmøter mellom fondsstyret og NFR.

Avgiftsgrunnlag, avgiftssats og innkrevingsmodell

Avgiftsgrunnlaget foreslås i høringsnotatet utvidet til også å omfatte:

- Melk
- Matkorn
- Poteter til potetmel- og råsprit industrien
- Frukt og bær til fremstilling av alkoholholdige drikker
- Importerte varer:
  - Meieriprodukter
  - Kornprodukter, bl.a. bakverk
- De fleste administrative unntak oppheves. Disse omfatter importerte varer som nøtter, kaffe og te, oljeholdige og andre typer frø og frukter, animaliske og vegetabiliske oljer og fettstoffer, sukker og sukkervarer, kakao og varer derav, gjærerstatningsprodukter, drikkevarer av ulike slag, bananer, citrus med mer

I høringsnotatet foreslås avgiftsgrunnlaget som nevnt utvidet til å omfatte matkorn, men ikke fôrkorn. Det ble fremholdt at fôrkorn anvendes til produksjon av råvarer som er, eller foreslås avgiftsbelagt. Avgiftsgrunnlaget foreslås også utvidet til å omfatte poteter til potetmel- og råsprit industrien. Forslaget er begrunnet med at primærproduksjonsorientert forskning skal omfattes av formålet med loven. Endringsforslaget innebærer også at frukt og bær til fremstilling av alkoholholdige drikker inkluderes i avgiftsgrunnlaget. Konsekvensene av dette vil være små, da norsk produksjon av slike alkoholholdige drikker er svært liten.

Den tidligere begrunnelsen for å gi administrative unntak for en rekke importerte produkter, var at det ikke var norsk forskning på disse produktene, og at produktene ikke konkurrerte med norske varer. Imidlertid er situasjonen nå den at flere av de fritatte produktene bearbeides i Norge og inngår i sammensatte næringsmidler.

Departementet foreslo at bestemmelsen i §2 om at Kongen fastsetter avgiftssatsen for tre år om gangen endres, slik at departementet gis myndighet direkte i loven til å fastsette avgiftens størrelse uten tidsangivelse på tre år. Det foreslås at bestemmelsen om fastsettelse av avgiftssatsen plasseres i lovens § 5. Samtidig foreslås det at maksimalsatsen på 0,3 % tas ut av loven. Det ble imidlertid understreket at det ikke nå foreligger planer om endring av maksimalsatsen.

Da Statens landbruksforvaltning nå er etablert, foreslås det i høringsnotatet at dette organet skal kreve inn forskningsavgiften på kjøtt, egg, korn og melk. Videre foreslås det at Statens næringsmiddeltilsyn fortsatt skal kreve inn avgiften på vegetabilier og at Toll- og avgiftsdirektoratet fortsatt skal stå for innkrevningen på importerte varer.

3.3 Oppsummering av høringsuttalelsene

Innledning

Høringsinstansene stiller seg i all hovedsak positive til målsettingene med lovendringen samtidig som de har forståelse for at dette vil måtte innebære en utvidelse av avgiftsgrunnlaget. Det er imidlertid ulike syn på bruken og styringen av forskningsmidlene. Flere av høringsinstansene er kritiske til at avgift innkrevet på importerte produkter, skal kunne benyttes til forskning innenfor primærjordbruket. Mange av høringsinstansene har også merknader til endringsforslaget knyttet til fastsettelse av avgiftssatsen.

Justisdepartementet anbefaler at lovens tittel endres siden forslaget innebærer at avgiften vil omfatte alle de viktigste landbruksprodukter.

Høringsnotatet og høringsuttalelsene følger proposisjonen som uttrykt vedlegg.

Mål og bruksområde for midlene

De fleste høringsinstansene stiller seg positive til en lovhjemlet avgift som skal sikre økt brukerfinansiering av forskningen. Dessuten synes det å være enighet om at tilskudd til Matforsks virksomhet må videreføres på tilsvarende vis som under eksisterende ordninger.

Det presiseres fra flere hold at de ekstra avgiftsmidlene først og fremst må benyttes til forskningsvirksomhet på primærleddet. Norsk Landbrukssamvirke ønsker å bruke felles ressurser til områder som ikke er direkte knyttet til næringskjeden, men som landbruket like fullt ser som sitt ansvar i tillegg til produksjon av mat. Eksempler på felles satsingsområder kan være forskning på miljøspørsmål, utnyttelse av avfall og biprodukter, økt kunnskap om utnyttelse av grovfôr, lokal verdiskaping og nisjeproduksjon.

Det er en klar forutsetning fra blant andre Norsk Landbrukssamvirke, at midlene skal kunne brukes som næringens egenandel i brukerstyrte prosjekter. Det er imidlertid flere høringsinstanser, blant andre Matforsk, som understreker at disse midlene som innkreves gjennom en lovpålagt avgift, formelt sett må defineres som offentlige midler.

Norske Felleskjøp understreker i sin uttalelse at det er stort behov for midler til forskning innen kornproduksjon, kornforedling og kraftfôrproduksjon, og at avgifter som innkreves på korn, i sin helhet skal øremerkes til slik forskning.

Flere av høringsinstansene, blant andre Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon (HSH), Næringsmiddelbedriftenes Landsforening (NBL) og Matforsk er opptatt av at den foreslåtte endringen gir større muligheter for å fokusere mer helhetlig på hele verdikjeden fra jord til bord. Matforsk mener det bør presiseres at man med forskning rettet mot primærproduksjonen i denne sammenheng, mener utvikling av gode dyrkings- og lagringssystemer samt produksjon av trygge råvarer av riktig kvalitet med utgangspunkt i forbrukerkrav og krav fra næringsmiddelindustrien. Matforsk understreker at avgiften bør brukes til å integrere forskningsmiljøene langs hele verdikjeden. Forutsetningen om en bransjefordeling av midlene er Matforsk derfor uenig i. De peker videre på at det er ved å definere felles problemstillinger innenfor matproduksjonskjeden at man får størst utbytte av forskningsmidler. Også

NBL og de store næringsmiddelbedriftene presiserer at forskningen langs verdikjeden må innrettes mot områder knyttet til utvikling og produksjon av næringsmidler. Forbrukernes og dermed industriens behov må ivaretas, og kjeden bakover må innrettes etter dette.

Statens næringsmiddeltilsyn mener at en større del av avgiftsmidlene bør gå til forskning under NFR.

Organisering

De fleste høringsinstansene er enige i at fondsstyret bør utvides, når bruksområdet og avgiftsgrunnlaget for midlene foreslås utvidet. Styringsmodellen for midlene må utformes slik at formålet med avgiften ivaretas.

Norsk Landbrukssamvirke mener at det må utarbeides klare retningslinjer for hvordan et utvidet fondsstyre skal håndtere og forvalte avgiftsmidlene. De mener det kan være en løsning at de avgiftsmidler som følger av utvidelsen av avgiftsgrunnlaget, skal «øremerkes» og styres av landbrukets egne organer. Eventuelt at fondsstyrets ansvar begrenses til å foreta en overordnet fordeling av midlene. Landbrukets egne organer får deretter ansvar for disponering av midlene til forskning innen primærnæringen.

NFR legger vekt på at omleggingen ikke må medføre at det bygges opp et forskningsadministrativt system parallelt til NFR, og foreslår at omtalen av bruksområdet for midlene og styrets hovedfunksjoner gjennomgås for å fjerne eventuell tvil om dette. Fondsstyret bør pålegges å samordne sin virksomhet med øvrig offentlig finansiert forskning, og benytte seg av eksisterende forskningsprogrammer og andre økonomiske virkemiddelordninger der dette er naturlig. Styret bør ikke ha som en av sine hovedfunksjoner å fordele midler til prosjekter.

NFR peker på at rådet gjennom sine vedtekter er tillagt et strategisk ansvar for instituttsektoren, og reiser spørsmålet om grunnbevilgningen til Matforsk bør kanaliseres gjennom NFR.

NFR er tilfreds med at departementet foreslår å formalisere samarbeidet mellom fondsstyret og NFR, og vil medvirke til dette. I tillegg til at det legges opp til jevnlig kontaktmøter mellom fondsstyret og Forskningsrådet, ønsker NFR å få observatørstatus i fondsstyret.

Avgiftsgrunnlag, avgiftssats og innkrevingsmodell

NBL og de større næringsmiddelbedriftene stiller seg positive til at avgiftsgrunnlaget utvides, slik at det blir en likebehandling av råvaretyper, både importerte og norskproduserte, som sikrer konkurransenøytralitet mellom de ulike produktgrupper. Disse høringsinstansene går mot å oppheve administrative unntak på importerte varer som ikke produseres i Norge.

De høringsinstanser som berøres av at frukt og bær, som nyttes til alkoholholdige drikker, inkluderes i avgiftsgrunnlaget, påpeker at dette kan få uheldige konsekvenser for næringen. Tilsvarende gjelder i forhold til poteter til produksjon av potetmel og råsprit. Det vises til at det vil føre til en konkurransevridding til fordel for importerte ferdigvarer. Den norske vinprodusenten Vingården mener på samme grunnlag at importert vin m.v. bør pålegges en tilsvarende avgift.

Norsk Landbrukssamvirke uttaler at det er naturlig at fôrkorn pålegges forskningsavgift. Norske Felleskjøp ønsker også at det innføres avgift på fôrkorn, men i tillegg også på importerte fôrmidler.

Nestlé fremhever at det av hensyn til konkurransen på EU-markedet er ønskelig at departementet vurderer refusjonsordninger for eksport av bearbejdede varer som benytter norske råvarer omfattet av loven, eventuelt at man får tilsvarende kompensasjon i de ordninger som gjelder eksportrestitusjon.

Utenriksdepartementet uttaler at det i henhold til EØS-avtalen og GATT-avtalen ikke er tillatt å pålegge varer fra andre land interne avgifter som er høyere enn for tilsvarende innenlandske varer. En er klar over at avgift på innenlandsk vare ut fra råvareverdi og på importert vare ut fra totalverdi, avbøtes ved at det settes en mindre avgiftssats på importert, bearbejdet vare (0,2 %). En slik sjablongregel for alle utenlandske, bearbejdede varer kan innebære en forskjellsbehandling til skade for importerte produkter, fordi avgiften i forhold til råvarekomponenten vil kunne bli større enn 0,3 % av råvarekomponentens verdi. Dette vil være tilfelle for alle bearbejdede produkter hvor råvareandelens verdi er mindre enn 67 % av totalkostnaden. Skal en slik sjablongregel anvendes overfor alle utenlandske varer, må den ikke bare gis en administrativ begrunnelse, men sjablongreglen må utformes slik at den blir minst mulig handelshindrende. Dette vil antakelig innebære både at avgiftssatsen må differensieres ytterligere og at det innføres en unntaksmulighet fra sjablongregelen. De endringer som er påkrevd, kan nedfelles i de forskrifter Landbruksdepartementet må utarbeide etter lovens § 5, og at de således ikke behøves innført i loven selv når avgiftssatsen nå tas ut av loven.

Næringsmiddelbedriftene og de fleste næringsorganisasjonene som har uttalt seg, er opptatt av å beholde gjeldende bestemmelser om at avgiftssatsen fastsettes for tre år om gangen og at maksimalsatsen skal være 0,3 % av verdi-grunnlaget. Finansdepartementet understreker at både bestemmelsen om at avgiftssatsen fastsettes for tre år om gangen, og maksimalsatsen på 0,3 %, primært bør fremgå av lovteksten. Alternativt bør disse forhold omtales i lovens forarbeider.

Norsk Landbrukssamvirke ser imidlertid positivt på forslaget om at maksimalsatsen fjernes fra loven. Norsk Landbrukssamvirke mener det bør gis muligheter til på et senere tidspunkt å foreta en differensiering av avgiftsnivået på råvarer. Dette innebærer at de råvarer som allerede avgiftsbelegges, kan få en høyere avgiftssats enn i dag. Økte avgiftsmidler som således genereres, skal føres tilbake i form av felles forskningsinnsats rettet mot bonden og primærleddet.

Flere høringsinstanser understreker at utvidelsen av avgiftsgrunnlaget ikke må innebære reduserte offentlige bevilgninger til forskning, men komme i tillegg til eksisterende offentlige midler.

Det har vært svært få merknader til den foreslåtte innkrevingsmodellen.

4 Landbruksdepartementets merknader

Innledning

Landbruksdepartementet vil peke på at forslag om utvidelse av loven om forskningsavgift er basert på Stortingets behandling av St. meld. nr. 19 (1999-2000) Om norsk landbruk og matproduksjon. Den foreslåtte utvidelsen av avgiftsgrunnlaget anslås å gi 30-35 mill kroner i økte avgiftsinntekter.

Endringsforslaget innebærer at avgiften vil omfatte alle de viktigste landbruksprodukter som anvendes til nærings- og nytelsesmidler. Departementet er derfor enig i at det synes noe misvisende å beholde betegnelsen «visse landbruksprodukter», og foreslår derfor at «visse» tas ut av lovteksten.

Departementet vil understreke at midler som kommer inn gjennom en lov-pålagt avgift, må forvaltes som offentlige midler. Samtidig vil departementet vise til St.prp. nr. 1 (1998-99) der det sies at departementet regner den avgifts-finansierte forskningen som brukerfinansiering av kollektiv art.

Mål og bruksområde for midlene

Målene er å legge forholdene til rette for økt primærproduksjonsorientert forskning, styrke næringsrettet forskning knyttet til nærings- og nytelsesmiddelproduksjon i alle ledd fra jord til bord, og sikre trygge varer av god kvalitet. Matforsks virksomhet skal sikres gjennom avgiftsmidlene.

Endringene skal gi økt felles forståelse blant aktørene for jord til bord perspektivet i forskningen, og styrke samarbeidet mellom forskningsinstitusjonene langs verdikjeden.

I 1999 ble det som nevnt tidligere, innkrevd i overkant 41 mill kroner i forskningsavgift. Ca. 30 mill kroner var avgift på norskproduserte råvarer, mens de resterende 11 mill kroner var avgift på importerte varer. Som nevnt vil den foreslåtte utvidelsen av avgiftsgrunnlaget anslås å kunne gi opptil 35 mill kroner i økte avgiftsinntekter. Av disse vil ca. 22 mill kroner komme fra norskproduserte råvarer, 16 mill kroner fra melk, 1 mill kroner fra matkorn og 5 mill kroner fra fôrkorn. De resterende 13 mill kroner vil være avgift på importerte varer og omfatter produkter av melk og korn, og produkter som tidligere var administrativt unntatt for avgift.

Tilskudd til cerealforskningen ved Matforsk vil bli finansiert gjennom forskningsavgiften og ikke som tidligere over budsjettet til Statens landbruksforvaltning (Statens kornforretning).

Organisering

Fondsstyret skal utvides med 2 medlemmer. Sekretariatsfunksjoner legges til Statens landbruksforvaltning. Fondsstyret skal utarbeide strategier for bruk av de totale fondsmidlene. Det skal etableres en avtale mellom fondsstyret og NFR for å sikre jevnlig kontakt om strategiarbeid, koordinering og håndtering av søknader til fondet. I det videre arbeidet med utvikling av ordningen vil en eventuell observatørstatus for NFR i fondsstyret, bli vurdert.

Under gjeldende ordning omfatter fondets samlede tilskudd til Matforsk grunnbevilgning, utvikling- og kompetansetiltak for næringsmiddelindustrien og et stipendiatprogram. Søknad fra Matforsk om tilskudd sendes fondsstyret. Søknaden vurderes også av NFR. Det vil ikke bli foretatt endringer i disse forhold.

De midlene som fondet disponerer utover tilskuddet til Matforsk, skal anvendes til forskning i hele verdikjeden med hovedvekt på forskning i primærproduksjonen. Det er viktig at forskningen finansiert av forskningsavgiften, samlet fokuserer på helheten i verdikjeden fra jord til bord. Avgiftsmidlene skal anvendes til å styrke både eksisterende forskningsprogrammer og forskning som ikke naturlig faller inn under disse. Nye satsinger skal normalt utformes og organiseres i programmer. Det tas sikte på å opprette et forskningsutvalg med representanter fra de ulike aktørene i verdikjeden for samordning av forskningen som skal finansieres av fondet utover tilskuddet til Matforsk. Dette utvalget vil i utgangspunktet ha oppgaver og være sammensatt etter samme prinsipper som styringsorganene i «Stiftelsen for landbrukets næringsmiddelforskning», Matforsk. Det vil legges vekt på at omleggingen ikke medfører at det bygges opp et forskningsadministrativt system parallelt til NFR, slik at bl.a. forskningsfaglig vurdering av enkeltsøknader ikke foretas av fondsstyret eller forskningsutvalget.

Det legges til grunn at disse prinsippene skal nedfelles i «Vedtekter for styret for forskningsavgift på visse landbruksprodukter», som må endres. Vedtektsendringene vil bli utformet i nært samarbeid med de berørte organisasjoner, institusjoner og departementer. I tilknytning til arbeidet med vedtektsendringene vil forholdet mellom forskning i primærproduksjonen og avgiftsmidler generert fra melk og korn, bli ytterligere vurdert i samarbeid med næringene.

Avgiftsgrunnlag, avgiftssats og innkrevingsmodell

Departementet holder fast ved at avgiftsgrunnlaget utvides, slik at de fleste råvaretyper som nyttes i tilknytning til ervervsmessig framstilling av nærings- og nytelsesmidler, blir omfattet av loven.

Mange av de varegrupper som i dag er unntatt fra avgiftsplikten, er importerte varer. Begrunnelsen for fritakene var i mange tilfeller at det ikke var norsk forskning på disse produktene, og at de ikke konkurrerte direkte med norske varer. I dag inngår slike varer ofte som vesentlige komponenter i produkter som er avgiftspliktige. Flere av de produktene som er fritatt for avgift, bearbeides i dag i Norge direkte, og bør utfra dette hensyn avgiftsbelegges. På dette grunnlag og i lys av at avgiftsgrunnlaget nå foreslås utvidet, er det departementets oppfatning at det bør foretas en vurdering av hvilke varer eller varegrupper som det fortsatt vil være aktuelt å fritta for forskningsavgift. Før departementet fatter endelig vedtak i denne saken, vil imidlertid berørte næringer bli hørt på vanlig måte.

Departementet har merket seg at det er stort behov for midler til forskning innen kornproduksjon, kornforedling og kraftfôrproduksjon, og at det av mange høringsinstanser foreslås å legge forskningsavgift på fôrkorn. Etter en samlet vurdering har departementet kommet til at forskningsavgiften også bør omfatte fôrkorn til ervervsmessig bearbeiding. Fôrkorn er et ordinært

handelsprodukt og spiller en sentral rolle i matvarekjeden. Avgiften bør omfatte både norsk og importert fôrkorn og vil gi avgiftsinntekter på ca 5 mill kroner med 0,3 % som avgiftssats.

Det er kommet mange kommentarer til de foreslåtte endringer knyttet til fastsettelsen av avgiften. Departementet mener maksimalsatsen på 0,3 % av verdigrunnlaget bør tas ut av loven. Bestemmelsen om at avgiftssatsen fastsettes for tre år om gangen, bør også tas ut av loven. Dette vil gi større fleksibilitet med hensyn til fremtidig justering av satsen. Av hensyn til stabile og forutsigbare rammebetingelser anser departementet at det er mest hensiktsmessig at en maksimalsats på 0,3 % opprettholdes nå. Avgiften skal være i denne størrelsesorden. En eventuell, fremtidig justering av avgiftssatsen skal skje i samråd med næringene. Videre er det departementets oppfatning at avgiftssatsen bør fastsettes i forskrift for ett år av gangen, og bør tas opp i forbindelse med de årlige budsjettproposisjonene.

Departementet har merket seg at det har fremkommet ønske om at det på et senere tidspunkt bør foretas en differensiering av avgiftsnivået på råvarer. Dette innebærer at råvarer som allerede avgiftsbelegges, kan få en høyere avgiftssats enn i dag. Økte avgiftsmidler som således genereres, skal føres tilbake i form av felles forskningsinnsats rettet mot bonden og primærleddet. Departementet er av den oppfatning at konsekvensene av en innføring av en differensiert avgiftssats ikke er tilstrekkelig utredet, men konsekvensene av en slik differensiering vil bli vurdert i samarbeid med organisasjoner og institusjoner som er berørt.

For import og eksport av varer, har enkelte høringsinstanser gitt uttrykk for at forskningsavgiften kan virke konkurransevridende. For eksportprodukter vil innføring av forskningsavgift på nye produkter kunne føre til en noe høyere pris på berørte produkter. Men en styrking av forskningen i hele verdikjeden fra jord til bord vil også kunne gi konkurransefordeler på så vel hjemmemarkedet som på eksportmarkedet. Det forutsettes at de ulike sektorer i matvarekjeden som svarer forskningsavgift, skal komme rimelig ut med hensyn til fordeling av avgiftsmidlene. Departementet kan på bakgrunn av dette ikke finne grunnlag for en refusjonsordning.

Avgiften vil bli knyttet både til råvarer og importerte, bearbejdede produkter. Departementet mener at ulik avgiftssats og avgiftsgrunnlag for norske varer og importerte, bearbejdede produkter, er den beste løsningen både med hensyn til konkurransenøytralitet og administrasjon. På grunn av avgiftens beskjedne omfang vurderer departementet eventuelle konkurransevridende effekter som små. Departementet er likevel enig i at det er behov for å vurdere en differensiert avgift på importerte, bearbejdede produkter etter råvarekomponentens verdi. Det er dessuten behov for unntaksbestemmelser for å rette opp eventuelle uønskede effekter for utenlandske produsenter. En videre vurdering av avgiftsnivået på importerte, bearbejdede produkter vil bli gjennomført under arbeidet med endringer av forskriften som er hjemlet i loven. Unntaksbestemmelser vil bli fastsatt i forskriften.

5 Administrative og økonomiske konsekvenser

Avgiftsmidler kanaliseres utenom statsbudsjettet.

Administrasjonskostnadene for ordningen med forskningsavgift dekkes innenfor de økonomiske rammer for denne ordningen.

SNT ivaretar allerede i dag innkrevingen av avgift på norskproduserte vegetabler. Toll- og avgiftsdirektoratet innkrever avgiften på importerte varer. Hittil har avgiften på kjøtt og egg blitt innkrevet av hhv. Fraktkontoret for slakt og Sekretariatet for Omsetningsrådet. Begge er nå lagt til Statens landbruksforvaltning, som foreslås å skulle stå for innkreving av avgiften på disse råvarene også i fremtiden. Det antas derfor at det bare er innkrevingen av avgift på melk og korn som vil gi administrative konsekvenser av noe omfang.

Sekretariatsfunksjoner for fondsstyret skal legges til Statens landbruksforvaltning

6 Merknader til de enkelte bestemmelsene

Til § 1

Endringsforslaget medfører at lovens formål utvides, slik at forholdene legges til rette for økt primærproduksjonsorientert forskning, en styrket næringsrettet forskning knyttet til nærings- og nytelsesmiddelproduksjonen i alle ledd fra jord til bord, og sikre trygge matvarer av god kvalitet. Endringene skal gi økt felles forståelse blant aktørene for jord til bord perspektivet i forskningen, og styrke samarbeidet mellom forskningsinstitusjonene langs verdikjeden.

Forslaget innebærer at eksemplifisering av mulige forskningsformål tas ut av lovteksten. Det synes lite hensiktsmessig å opprettholde en slik eksemplifisering når det nå foreslås en utvidelse av de områder det skal kunne ytes forskningsmidler til i medhold av denne lov. En eksemplifisering kan oppfattes som en begrensning i forhold til mulige forskningsformål. De midler som fondet disponerer utover tilskuddet til Matforsk, skal anvendes til forskning i hele verdikjeden med hovedvekt på forskning i primærproduksjonen.

Til § 2

Forslaget innebærer en utvidelse av de råvaretyper som kan avgiftsbelegges i medhold av denne lov. Avgiftsplikt vil nå gjelde alle de viktigste landbruksprodukter som anvendes i forbindelse med ervervsmessig bearbeiding eller framstilling av nærings- og nytelsesmidler, med mindre de omfattes av særskilte unntak i medhold av lovens §5. Det betyr blant annet at i tillegg til de råvarer som allerede omfattes av gjeldende lov, vil norskprodusert og importert melk, melkeprodukter, korn, kornprodukter og fôrkorn omfattes av avgiftsplikten. Tilsvarende vil gjelde for poteter til produksjon av potetmel og råsprit, samt frukt og bær til framstilling av alkoholholdige drikker. Importerte ferdigvarer og halvfabrikata framstilt av de forannevnte råvarer vil også omfattes av avgiftsplikten.

Forslaget innebærer at maksimalsatsen tas ut av loven. Videre medfører forslaget at bestemmelser vedrørende fastsettelse av avgiftssats flyttes til § 5, se merknadene til § 5.

Til § 3

Forslaget om å oppheve bestemmelsen medfører at også poteter til potetmel og råsprit samt frukt og bær til framstilling av alkoholholdige drikker vil omfattes av avgiftsplikten, med mindre de omfattes av særskilte unntak i medhold av lovens § 5. Jfr. merknadene til § 2.

Til § 4

Forslaget innebærer at departementet får en direkte fullmakt i loven til å oppnevne medlemmene av styret for fondet og til å fastsette nærmere regler for styringen av fondet. Videre medfører forslaget at styret for fondet utvides med 2 medlemmer. Hensikten er å skape balanse mellom de ulike sektorer i verdikjeden som kan tildeles midler fra fondet. De sentrale næringsorganisasjo-

nene skal ha plass i styret. Det samme gjelder representanter fra arbeidstakersiden. Bestemmelsen om at styremedlemmene oppnevnes etter forslag fra representantskapet for Matforsk opprettholdes ikke. Bestemmelsen finnes ikke hensiktsmessig når lovens formålsbestemmelse utvides til også å omfatte forskning i primærproduksjonen.

Til § 5

Forslaget innebærer at departementet får en direkte fullmakt i loven til å fastsette størrelsen på avgiften (avgiftssatsen). Videre medfører endringsforslaget at bestemmelsen om at avgiftssatsen fastsettes for tre år om gangen, tas ut av loven.

Landbruksdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i lov 26. juni 1970 nr. 74 om forskningsavgift på visse landbruksprodukter.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i lov 26. juni 1970 nr. 74 om forskningsavgift på visse landbruksprodukter i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag til lov om endringer i lov 26. juni 1970 nr. 74 om forskningsavgift på visse landbruksprodukter

I

I lov 26. juni 1970 nr. 74 om forskningsavgift på visse landbruksprodukter gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

    Lov 26. juni 1970 nr.74 om forskningsavgift på *landbruksprodukter*.

§ 1 skal lyde:

    Formålet med denne lov er ved avgift å sikre økonomisk grunnlag for forskning *knyttet til* landbruksprodukter som nyttes til ervervsmessig framstilling av nærings- og *nytelsesmidler*.

§ 2 første ledd skal lyde:

    Avgiften pålegges forbruk av norskproduserte og importerte *landbruksprodukter, inklusive førkorn*, til enhver ervervsmessig bearbeiding eller framstilling av nærings- og nytelsesmidler når *produktene* kjøpes inn fra produsent, produsentsammenslutning, grossist eller importør eller leveres fra foredlingsbedriftens egen produksjon. Importerte ferdigvarer og halvfabrikata framstilt av forannevnte *produkter* er også avgiftspliktige.

    § 2 annet ledd oppheves. Nåværende tredje ledd blir annet ledd.

    § 3 oppheves.

§ 4 skal lyde:

    Avgiften går til et fond. Fondet skal ha et styre på 7 medlemmer med vara-medlemmer, som oppnevnes av *departementet*. *Departementet* fastsetter nærmere regler for hvordan fondet skal styres.

§ 5 første ledd første punktum skal lyde:

    Departementet gir nærmere regler om avgiftspliktens inntreden, *avgiftens størrelse*, avgiftens beregning og dens oppkreving, herunder om hvem som plikter å svare avgift, om plikt til å tilbakeholde avgiften i oppgjør med den avgiftspliktige, samt om plikt til å betale renter av avgiftsbeløp som ikke betales i rett tid.

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer

